

4. Экология. Коробкин В.И., Передельський Л.В. – Ростов -на- Дону, Еникс, 2001
5. Экология транспорта. Павлова Е. И.– М. Транспорт, 2000
6. Збалансоване природокористування. Пыд ред. Туниця Т. Ю. – К. Знання, 2006

Ромашко Н.М.

(наук. кер.: ст. викладач Терещенко А.В.)

*студентка IV курсу факультету соціально-технічних наук та управління факультету
ПІБ ПВНЗ МНТУ імені академіка Ю. Бугая*

ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Завданням законодавства України про освіту визначено врегулювання суспільних відносин у галузі навчання, виховання, професійної, наукової, загальнокультурної підготовки громадян.

Вищим документом законодавчої бази вищої освіти в Україні є Конституція України (1996 р.). Закон України «Про освіту» (1996 р.) та інші закони регулюють окремі питання функціонування вищої освіти (фінансові, майнові тощо).

Згідно з Конституцією України (ст. 53) кожен громадянин має право на освіту [1]. Безпосереднє законодавче регулювання у сфері освіти, у тому числі й вищої, здійснюється Законом України «Про освіту». За цим законом освіта розглядається як основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави, вона є пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства [2].

Протягом 1993–2000 р. фактично створено нову нормативну базу вищої освіти. Крім названого вище Закону України «Про освіту», Указами Президента України було ухвалено «Основні напрями реформування вищої освіти» та «Про заходи реформування системи підготовки спеціалістів та працевлаштування випускників вищих навчальних закладів освіти». Низка нормативних актів Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України сприяли створенню механізмів реалізації зазначених документів, гуманізації та демократизації вищої освіти, формуванню нового змісту вищої освіти, підвищення якості освітніх послуг [8].

На офіційному сайті Міністерства освіти і науки України в мережі ІНТЕРНЕТ (<http://www.education.gov.ua>) зібрано інформацію про закони, підзаконні акти та інші нормативні документи, що регулюють освіту в Україні (<http://www.education.gov.ua:8800/edu/educ.docs.ukr>), а також інформацію про проекти документів з освітньої політики, які перебувають

у стадії обговорення, підписання чи затвердження (<http://www.education.gov.ua:8800/edu/educ.projects.ukr>).

Протягом останніх трьох років відбуваються спроби розробити остаточний варіант Закону України «Про вищу освіту», проект якого було ухвалено в першому читанні Верховною Радою України восени 1999 року. За цей час було створено три базових варіанти проекту та його численні модифікації [8].

На сьогодні (2014 рік) питання про законодавство вищої освіти ще не є досконалим і знаходиться на етапі становлення. Розробляється проект Закону України «Про вищу освіту», який повинен мати зміни в системі освіти.

Отже, до структури вищої освіти входять освітні (неповна вища освіта, базова вища освіта, повна вища освіта) та освітньо-кваліфікаційні рівні (молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр).

Типи вищих навчальних закладів. В Україні діють вищі навчальні заклади державної, комунальної та приватної форм власності таких типів: університет, академія, інститут, консерваторія (музична академія), коледж, технікум (училище).

Університети, академії, інститути, консерваторії можуть здійснювати навчання за усіма типами програм підготовки (молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр, кандидат наук), а також за програмами післядипломної освіти. Університету (академії) може бути надано статус національного за досягнення найвищих показників у науково-дослідницькій діяльності [9].

Відповідно до політичного, економічного, культурного становища, а також не виключений моральний рівень України, на сьогодні розглядається низка проблемних питань, які постають перед законодавством вищої освіти, а саме такі як:

1) Відсутність мотивації студентів, викладачів, роботодавців, урядових та неурядових організацій до підвищення якості освіти. Не існує зв'язків між продуктивністю ВНЗ і обсягами ресурсів, отриманих ним від держави.

2) Національна система забезпечення якості ґрунтується на спотвореній і застарілій «системі цінностей» (це показники якості); Немає чіткого визначення поняття «якість вищої освіти» [10].

3) Повна та послідовна система забезпечення якості, в європейському розумінні, відсутня в українській освіті. Найголовніше ж те, що немає жодних процедур стратегічного планування розвитку університетів, а також реальної мети для підвищення рівня освіти.

4) Система, яка в Україні називається забезпеченням якості, спрямована не на допомогу, в сфері вищої освіти, розвиватися в напрямку високої якості, а на контроль, тиск і покарання тих, які не відповідають встановленим критеріям.

5) Існуючі процедури забезпечення якості не є прозорими ані для самих учасників, ані для зовнішнього спостерігача (суспільство, промисловість, міжнародні експерти тощо).

6) Неузгодженість дій органів і велика кількість процедур щодо оцінок якості освіти, призводять до знецінення відповідних процедур і зниження мотивації ВНЗ до повноцінної участі в них.

7) Дані про освітні процеси, заявлені ВНЗ в різних звітах, в своїй більшості є надлишковими, недоречними і такими, що швидко застарівають.

8) Всі особи в освітній системі залежать від державної влади (тобто створені і фінансовані державою), до їх діяльності немає достатньої довіри із-за неможливості об'єктивних рішень та дій з їх боку [10].

9) Освітня влада має мало впливу в національній системі щодо забезпечення якості освіти і не має правових засобів впливати на будь-які рішення в рамках системи вищої освіти.

10) Діяльність персоналу ВНЗ пов'язана із надзвичайно високим обсягом бюрократії, оскільки офіційне звітування про «результати» стає більш важливим, ніж самі досягнення.

Наша держава проголосила європейську інтеграцію, в тому числі у науково-технологічній сфері, а це передбачає не лише наявність спільних наукових інтересів, але й вимагає певну подібність наукових потенціалів України та європейських країн, відповідність їх наукових парадигм. Єдиний науковий простір створює вільний доступ до знань, що в свою чергу призводить до зростання продуктивності праці наукових працівників у 2-3 рази порівняно з колективами, які працюють в умовах обмежених наукових комунікацій. Україна розширює свою участь в європейських міжнародних наукових організаціях, наукових програмах та проектах. Однак, перш за все через дефіцит фінансових ресурсів, наша держава не може забезпечити адекватну вигоду для себе у використанні сучасних наукових результатів. Значну величину робіт вітчизняні наукові установи виконують на замовлення іноземних держав. Втрати від такого нераціонального використання наукового потенціалу складають мільярди доларів США щорічно.

Відповідно до цього проблемою щодо питання вищої освіти в Україні в просторі Європейської інтеграції є явна недостатність коштів для забезпечення сучасного освітнього процесу. Тому доцільно широко залучати кредитні ресурси під невисокий відсоток. Ці кредити повинні бути гарантовані державою. Крім того, вони повинні бути забезпечені системою бонусів для закінчивши освіту або працюючих у соціально важливих секторах економіки. Варто також передбачити участь тих, для кого готуються кадри, в освітньому процесі. Доцільно, очевидно, введення спеціального податку (або виділення певної фіксованої частини з існуючих податків) для фінансування виключно освіти [7].

На X Всеукраїнській науково-методичній конференції було розглянуто питання щодо шляхів забезпечення якості вищої освіти:

узгодити Державний класифікатор професій із суспільним розподілом праці на сучасному ринку шляхом чіткого визначення сучасних професій і назв професійної роботи та вилучення назв посад;

узгодити з Мінпраці й соціальної політики питання диференціації посад для фахівців з освітньо-кваліфікаційними рівнями «молодший спеціаліст» і «бакалавр»;

привести у відповідність перелік спеціальностей за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями для кадрового забезпечення галузей економіки України на підґрунті спільності широких компетентностей;[4]

розробити концептуальні, методологічні та організаційні засади щодо створення нового покоління галузевих стандартів вищої освіти з урахуванням тенденції зміни характеру праці і вимог до компетенції фахівців і світової практики формування освітніх програм за номенклатурою, структурою та змістом при збереженні кращих традицій вітчизняної вищої освіти;

посилити професійно-практичну складову програми підготовки бакалавра шляхом включення до неї частки спеціальних дисциплін програми підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», збільшення часу на практики та дипломне проектування;

розробити нормативно-правові засади поглиблення взаємодії вищих навчальних закладів з роботодавцями на всіх етапах здобуття вищої освіти (цільова підготовка, проведення практик, працевлаштування випускників тощо);

створити систему незалежної сертифікації і реєстрації професійних інженерів із присвоєнням відповідних звань фахівцям із кваліфікацією бакалавра і магістра, що мають достатній досвід практичної роботи в промисловості та проектних організаціях;

активніше впроваджувати в навчальний процес інформаційні технології навчання та елементи дистанційної освіти, удосконалити систему реєстрації та забезпечення авторських прав на електронні навчальні та навчально-методичні матеріали;

узагальнити досвід створення систем управління якістю навчання провідними навчальними закладами та запровадити його в системі вищої освіти;

відновити роль системи доуніверситетської підготовки, особливо для технічних напрямів, поклавши на неї функції відбору талановитої молоді, професійної орієнтації та корегування шкільної підготовки з профільних предметів до вимог навчання у вищих навчальних закладах;

удосконалити систему державної атестації випускників, підвищити вимоги до якості випускних кваліфікаційних робіт усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів;

розробити концептуальні засади щодо створення в Україні системи недержавного контролю та гарантування якості вищої освіти, подібної

до ENQA, налагодити співпрацю з міжнародними організаціями з питань якості;

посилити рівень співпраці з міжнародними організаціями: Європейською асоціацією гарантій якості вищої освіти (ENQA), Мережею агентств гарантій якості вищої освіти Центральної та Східної Європи (CEENQA), Міжнародною федерацією співтовариств інженерної освіти (IFEES), Європейською мережею по акредитації в галузі інженерної освіти (ENAEF), Міжнародною асоціацією інженерної педагогіки (IGIP), Європейською асоціацією інженерної освіти (SEFI);

забезпечити повноцінне фінансування державних технічних ВНЗ, включаючи статті на придбання необхідної для забезпечення навчального процесу апаратури і матеріалів [4].

Отже, як висновок, треба сказати, що сучасна система вищої освіти в Україні знаходиться не на досить стійкому врегульованому рівні розвитку. Безумовно над цим питання треба працювати і вдосконалювати. Отже, з усього вище сказаного можна визначити основні проблеми становлення системи освіти і це є мало ефективність, через низьку якість фахівців, що випускаються, при великій вартості навчання. Головними причинами низької ефективності освіти є: відсутність мотивації у студентів до здобуття якісної освіти; відсутність мотивації у викладачів до наукової праці і впровадження її результатів у навчальний процес; обсяг держзамовлення, що перевищує багаторазово потреби держави в підготовці фахівців і не відповідає цим потребам; завдання, розв'язувані науковим сектором вузів, не відповідають науковим завданням, які стоять перед державою, що робить фінансування науки у вузах нецільовим. Підвищити ефективність системи освіти можна шляхом зміни моделей системи освіти, фінансування, кафедри для виконання завдань, що ставить держава перед суспільством[5].

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua;
2. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua;
3. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua;
4. Вища освіта: проблеми і шляхи забезпечення якості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kpi.ua/13-11-28>
5. Войтенко Г.О., Войтенко В.П., Теліс Л.О. Проблеми і шляхи реформування вищої освіти в Україні // Войтенко Г.О// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://fd.snu.edu.ua/info/files_articles/collection_14/article27.pdf
6. Микола Дробноход Сьогодні і проблеми вищої школи України //Дробноход М.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.anvsu.org.ua/index.files/Articles/Drobnokhod2.htm>

7. Ю.С.Філіпков Проблеми української системи освіти в контексті Європейської інтеграції // Ю.С.Філіпков// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/retrieve/19872/508630.pdf>

8. Т. Фіньков Огляд системи вищої освіти України // Фіньков Т./ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.irf.ua/.../programs_edu_ep_333_ua_hegf

9. Інформація про національну систему вищої освіти України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.abiturient.in.ua/ua/osvita_ua

10. Концепція забезпечення якості вищої освіти в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dovira.eu/images/QA_concept_Final.pdf

11. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nonstateedu.pp.ua/news-events/rouyasnenya-proektzakona.html>

Плескач К. С.

(наук. кер. доц. Пивоварська К. Б.)

*студентка V курсу природничого факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Україна є однією з найбільших за територією, чисельністю населення та економічним потенціалом держав Європи. Станом на 2013 рік населення України становило 45,5 мільйонів осіб. На території країни зосереджені величезні природні багатства, втім відсутність концептуальних підходів до забезпечення як національної безпеки в цілому, так і екологічної безпеки зокрема, негативно позначились на рівні збереження та примноження природних ресурсів і багатств нашої країни.

В основу формування екологічної політики України було покладено базовий принцип, згідно з яким екологічна безпека держави стала важливим елементом і складовою національної безпеки. Положення, що розвивають цей принцип, було закріплено Конституцією України» [1], низкою інших законів та підзаконних нормативно-правових актів.

Ст. 16 Конституції України проголошує, що екологічна безпека і екологічна рівновага на території України, збереження генофонду народу обов'язок держави [3,6]. Дуже важливими є ст. 49 та 50, які гарантують право кожній людині на охорону здоров'я, медичну допомогу, безпечне для життя і здоров'я природне середовище і, у випадку порушення цього права, компенсацію нанесеної шкоди. До речі це право, крім України проголошено в конституціях небагатьох держав Іспанії, Португалії, Польщі, Росії [3, с. 12].